Referatsaker

Tana kommune

Valgstyret

04.04.2013

KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENTET

Oversikt over frister ved valget

Stortingsvalget 2013

Paragrafhenvisninger er til valgloven. Der det henvises til bestemmelser i valgforskriften er dette presisert (vf.). Henvisning til partiloven (pl.). Henvisning til partilovforskriften (plf.)

*) viser til valgloven § 15-5 (2): Hvis en dato for avslutning av en frist faller på en helligdag, løper fristen ut den nærmest påfølgende hverdag.

Aktivitet:	Henvisning:	Frist:
Søke om registrering av politiske partier med virkning for valget	pl. § 3 (3)	Senest 2. januar
Valgstyret må melde fra til folkeregistermyndigheten om endringer i stemmekretsinndelingen	§ 9-3 (1)	Senest 2. april *)
Frist for innlevering av listeforslag	§ 6-1 (1)	Senest 2. april *)
Frist for å tilbakekalle listeforslag	§ 6-5	Senest 20. april
Valgmyndighetene legger til grunn opplysninger registrert i partiregisteret	plf. § 5 (2)	Den 2. april *)
Søknad om fritak fra å stå på valgliste	§ 6-6	Innen den frist valgmyndighetene setter
Krav fra tillitsvalgte for valglistene om å få stemmesedler	vf. § 21	Innen den frist valgstyret setter
Manntallsført i kommunen blir de som er folkeregisterført som bosatt i kommunen, "skjæringsdatoen".	§ 2-4 (1)	1. juli *)
Krav fra listeforslagsstillere om å få manntallseksemplar fremsettes	Vf. § 3 (1)	Innen den frist valgstyret setter
Manntallet skal legges ut til ettersyn	§ 2-6 (1)	Så snart det lar seg gjøre og frem til valgdagen
Valgstyret kunngjør tid og sted for utleggingen og opplyser om adgangen til og fremgangsmåten for å kreve feil rettet	§ 2-6 (2)	Ingen særskilt frist
Oppdatering av manntallet	§ 2-7 (3)	Så lenge det er praktisk mulig
Listeforslagene og eventuelle tilbakekallinger godkjennes	§ 6-6 (2)	Senest 3. juni *)
Forslagsstillerne skal underrettes om listeforslaget er godkjent eller ikke. De skal få tilsendt kopi av den godkjente listen og eventuelt underrettes om adgangen til og vilkårene for å klage.	vf. § 18	Så snart listene er godkjent
Valglistene legges ut til gjennomsyn og overskriftene på valglistene kunngjøres.	§ 6-7	Når forslagene er godkjent
Frist for å klage med fremsetting av krav om endring av valgmyndighetenes vedtak om å godkjenne eller forkaste listeforslag.	§ 6-8	Sju dager etter offentliggjøringen av overskriftene på de godkjente valglistene
Forhåndsstemmegivning utenriks, på Svalbard og Jan Mayen starter	§ 8-1 (1)	1. juli
Forhåndsstemmegivningen starter innenriks. a) I perioden 1.7.13-9.8.13 kan velgere henvende seg til kommunen og be om å få avgi stemme (tidligstemmegivning). b) Ordinær forhåndsstemmegivning	§ 8-1 (1) og (4) *)	a) 1. juli - 9. august b) 12. august *) - 6. september

Stemmesedlene skal trykkes før ordinær forhåndsstemmegivning starter innenriks	§ 7-1	Før 12. august *)
Valgstyret kunngjør tid og sted for forhåndsstemmegivningen	vf. § 24	Ingen særskilt frist, men før 12. august *)
Forhåndsstemmegivningen avsluttes utenriks	§ 8-1 (2)	30. august
Fremsetting av krav om å få stemme til ambulerende stemmemottaker	§ 8-3 (6)	Mellom 3. og 6. september (frist fastsettes og kunngjøres av valgstyret i den enkelte kommune)
Forhåndsstemmegivningen avsluttes innenriks	§ 8-1 (2)	6. september
Kunngjøring av tid og sted for stemmegivning på valgdagen	§ 9-3 (3)	Ingen særskilt frist
Valgdag		9. september
Foreløpig opptelling av forhåndsstemmer skal starte	§ 10-5 (1)	Senest 4 timer før valglokalene stenger
Frist for offentliggjøring av valgresultater eller prognoser foretatt på valgdagen(e)	§ 9-9	Tidligst kl. 21.00 den 9. september
Foreløpig opptelling av stemmer avgitt på valgtinget skal starte	§ 10-5 (2)	Så snart som mulig etter at stemmegivningen på valgtinget er avsluttet
Endelig opptelling skal starte	§ 10-6 (1)	Umiddelbart etter den foreløpige opptellingen
Valgstyret skal sende materiellet vedr. stortingsvalget til fylkesvalgstyret	§ 10-8 (1)	Så snart som mulig
Frist for fylkesvalgstyret til å sende inn valgprotokoller til departementet		ikke fastsatt
Riksvalgstyrets møte for å kåre utjevningsmandater, fullmakter mv.		ikke fastsatt
Skriftlig erklæring fra valgt representant/ vararepresentant om at valget ikke mottas skal sendes	§ 3-2 (3)	Innen tre dager etter at man har mottatt melding om valget
Frist for klage over forberedelsen og gjennomføring av valget	§ 13-1 (2)	Innen 7 dager etter valgdagen
Frist for klage over fylkesvalgstyrets valgoppgjør	§ 13-1 (2)	Innen 7 dager etter at valgoppgjøret foreligger

DET KONGELIGE
KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENT

Kommunene ved valgstyret
Fylkeskommunene ved fylkesvalgstyret

Deres ref.	Vår ref.	Dato
	13/511-1	15. 03. 2013

Stortings- og sametingsvalget 2013 - Orientering om lovforslag i Prop. 52 L (2012-2013) og fastsettelse av endringer i valgforskriften

Innledning

Departementet fremmet i desember 2012 en lovproposisjon med forslag til flere endringer i valgloven og kommuneloven. Prop. 52 L (2012-2013) ligger nå til behandling i Stortinget. Etter planen foreligger komiteens innstilling 19. mars. Gitt Stortingets tilslutning vil departementet komme tilbake med informasjon om endelig iverksettelse av bestemmelsene. Det vil ikke bli sendt ut eget brev om iverksettelse, men informasjon vil bli lagt ut på valgmedarbeiderportalen. Denne portalen er departementets hovedkanal for kommunikasjon med kommunene og fylkeskommunene om valggjennomføring. Informasjon for velgere og andre blir publisert på valg.no.

Det vil om kort tid bli sendt ut brev med forslag til enkelte valgforskriftsendringer på høring. Disse iverksettes når nevnte lovproposisjon er behandlet og iverksatt.

Departementet vil i dette brevet orientere nærmere om de ulike lovforslagene.

Departementet foreslår i nevnte lovproposisjon følgende endringer i valgloven:

A. Nye regler for forhåndsstemmegivning.
B. Endringer i reglene for manntall.
C. Presisering av plikten til å vurdere egnethet og tilgjengelighet til valglokaler.
D. Tidsfrist for innlevering av listeforslag (iverksettes fra 2015)

Postadresse	Kontoradresse	Kommunalavdelingen	Saksbehandler
Postboks 8112 Dep	Akersg. 59		Anne Lene Dyrstad
0032 Oslo			22 24 67 98
http://www.krd.dep.no/	postmottak@krd.dep.no	Sentral: 22 24 90 90	Org. nr. 972 417 858

A) Forhåndsstemmegivningen innenriks: Fjerne bruk av stemmeseddelkonvolutt ved stemmegivning i egen kommune
Departementet har foreslått nye regler for forhåndsstemmegivning innenriks. Det er foreslått å fjerne bruk av stemmeseddelkonvolutt for velgere som forhåndsstemmer i egen kommune. Ordningen tilsvarer den som benyttes på valgdagen. Velgere som stemmer i en annen kommune enn der de er manntallsført skal fortsatt benytte stemmeseddelkonvolutt.

Bakgrunnen for forslaget er todelt: 1) I større grad sikre hemmelig valg, og 2) forenkle prosedyren for stemmegivning. Med innføring av et nytt valgadministrativt datasystem og et tilgjengelig landsdekkende elektronisk online manntall i alle kommuner ligger forholdene godt til rette for endringer i dagens ordning.

Nedenfor gis en gjennomgang av ordningen for velger som er manntallsført i henholdsvis egen kommune og annen kommune. Henvisningene nedenfor gjelder forslag til ny § 8-4.

<u>Velger som er manntallført i egen kommune</u>

<u>1. Rett i urne § 8-4 (2)</u>
Velgere som avgir stemme i den kommunen de er manntallsført, skal legge stemmeseddelen direkte i urnen. Dette er samme prosedyre som på valgdagen. Velgeren vises inn i avlukket, velger stemmeseddel, bretter denne og går til stemmemottakeren. Stemmemottakeren krysser vedkommende av i manntallet, stempler stemmeseddelen og velgeren legger selv denne i en forseglet urne. Stemmegivningen er da godkjent idet velger legger seddelen i urnen og vedkommende er krysset av i et elektronisk online manntall.

Ordningen gjelder fra den ordinære forhåndsstemmegivningen som i år begynner 12. august. Ved tidligstemmegivningen skal stemmeseddelkonvolutt fortsatt benyttes.

Virkeområdet
Ordningen gjelder innenriks, unntatt på Svalbard og Jan Mayen. Prosedyren skal følges på alle steder valgstyret etter valgloven § 8-3 (2) beslutter at det skal mottas stemmer. Dette inkluderer også ulike institusjoner, fengsel, militæranlegg og lignende. Videre skal prosedyren følges når stemme mottas hjemme hos velger ved ambulerende stemmegivning. De som tar i mot stemmer må ha med seg urne, stemmesedler og pc med tilgang til Internett for å kunne logge seg på valgadministrasjonssystemet EVA med online tilgang til manntallet når stemmen skal mottas. For bruk av stemmeseddelkonvolutt i særskilte tilfeller, se pkt. 2.

Tidspunktet for godkjenning av stemmegivningen
Med den nye ordningen flyttes tidspunktet for godkjenning av stemmegivningen fra valgstyret til stemmemottakeren, samtidig som velgeren avgir forhåndsstemme. Når tidspunktet for godkjenning flyttes betyr det også at de som er oppnevnt som

stemmemottakere gis myndighet til å godkjenne ordinære stemmegivninger som legges i urnen.

Elektronisk online manntall
For at stemmemottakeren skal kunne kontrollere at velgeren har stemmerett i kommunen og ikke allerede har fått godkjent en stemme, er det en forutsetning at stemmemottaker har tilgang til et oppdatert online manntall når stemme avgis. Ved innføringen av EVA vil alle kommuner ha tilgang til et elektronisk landsdekkende manntall.

Med et online tilgjengelig manntall kan stemmegivningen godkjennes i det den blir avgitt og velger krysses av i manntallet. Dette betyr at avkryssingsmanntallet kan skrives ut ferdig avkrysset for godkjente forhåndsstemmer, noe som vil bedre kvaliteten på avkryssingsmanntallet og bidra til å redusere avvik mellom antall kryss i manntallet og antall stemmer i urnen.

Hvis online manntall ikke er tilgjengelig – Beredskapssituasjon § 8-4 (3)
En forutsetning for at velgerne skal legge stemmeseddelen rett i urnen er at stemmemottaker har online tilgang til det elektroniske manntallet, slik at en sikrer at velger ikke får godkjent mer enn en stemme. Tilgang til online manntall krever tilstrekkelige oppetider, teknisk utstyr og kommunikasjon. Det kan skje at manntallet midlertidig vil være utilgjengelig for stemmemottaker når velgeren ønsker å avgi stemme. Her vil det ikke være mulig å krysse velgeren av i manntallet og godkjenne stemmegivningen.

I disse tilfellene skal det benyttes en *midlertidig beredskapsprosedyre*, det vil si at man benytter stemmeseddelkonvolutt som sammen med valgkortet legges i en egen beredskapskonvolutt så lenge det elektroniske manntallet ikke er tilgjengelig. Stemmegivningen må godkjennes av valgstyret i etterkant.

Beredskapsprosedyren skal kun benyttes når det online manntallet ikke er tilgjengelig. Når manntallet igjen er tilgjengelig skal velger legge stemmeseddel direkte i urnen slik hovedregelen tilsier.

Kommunene må selv skaffe beredskapskonvolutter. Disse bør skille seg fra omslagskonvolutten. Det er ikke krav til en bestemt farge. Det vil bli fastsatt forskriftsbestemmelser om beredskapsrutiner og beredskapskonvolutter.

Vi minner om at kommunene må sikre internettilgang i sine valglokaler, se nedenfor om ev. bruk av Simula-bokser.

2. Bruk av stemmeseddelkonvolutt i *"særlige tilfeller" § 8-4 (4)*
I enkelte tilfeller vil det ikke være hensiktsmessig eller praktisk mulig å følge hovedregelen med å legge stemmeseddelen direkte i urnen. Særskilte forhold kan tilsi at det enkelte steder ikke er mulig å få på plass tilstrekkelig infrastruktur til å sikre

online manntall. Forholdet kan også være at det er særlig krevende å bringe med urne og utstyr når stemme avgis hjemme. Ved stemmegivning, for eksempel i fengsel, hvor det gjerne er mange som tilhører andre kommuner og som uansett må bruke stemmeseddelkonvolutt, kan det også tenkes at alle velgere bør avgi stemme etter samme prosedyrer, for å sikre tilstrekkelig hemmelighold. Også ved ambulerende stemmemottak kan det være vanskelig å sikre online tilgang til manntallet. I disse tilfellene må det brukes stemmeseddelkonvolutter som sammen med valgkortet legges i en omslagskonvolutt. Valgstyret tar stilling til om stemmegivningen skal godkjennes.

Det er bare i særlige tilfeller hovedregelen kan fravikes. Dette er altså et unntakstilfelle som bare kan benyttes der det er foretatt en grundig vurdering av behovet og om det foreligger et slikt tilfelle. Det særlige tilfellet skal knytte seg til et foreliggende forhold, eller en oppstått situasjon. Særskilte forhold kan for eksempel være knyttet til kjente tekniske problemer lokalt, fordi det er særlig upraktisk eller vanskelig å få stabil tilgang til manntallet online. Av hensyn til hemmelighold bør flest mulig avgi stemme rett i urnen.

Det er den enkelte kommune som bestemmer når stemmegivning bør avgis etter dette unntakstilfellet.

3. Hvis velger ikke finnes i manntallet eller allerede er avkrysset (forskrift)
Som på valgdagen kan det skje at velger ikke finnes i manntallet eller alt er avkrysset for godkjent stemmegivning. I disse tilfellene får velger avgi stemme, men stemmeseddelen skal ikke legges direkte i urnen. Stemmen skal legges i en stemmeseddelkonvolutt som sammen med valgkortet legges i en omslagskonvolutt.

På valgdagen benyttes særskilt omslag i slike tilfeller, det skal kommunen fortsatt bruke. Departementet mener imidlertid det er mer hensiktsmessig å bruke en omslagskonvolutt ved forhåndsstemmegivningen og vil forskriftfastsette dette.

Velger som er manntallsført i annen kommune § 8-4 (5)
Forhåndsstemmer avgitt av velgere som er manntallsført i en annen kommune, skal fortsatt bruke stemmeseddelkonvolutt som sammen med valgkortet legges i en omslagskonvolutt. Dette fordi slike stemmer skal sendes til valgstyret i rett kommune for etterfølgende prøving. Det er ikke mulig for velgerne å legge stemmeseddelen rett i urnen i disse tilfellene.

Grafisk oversikt over de ulike tilfeller:

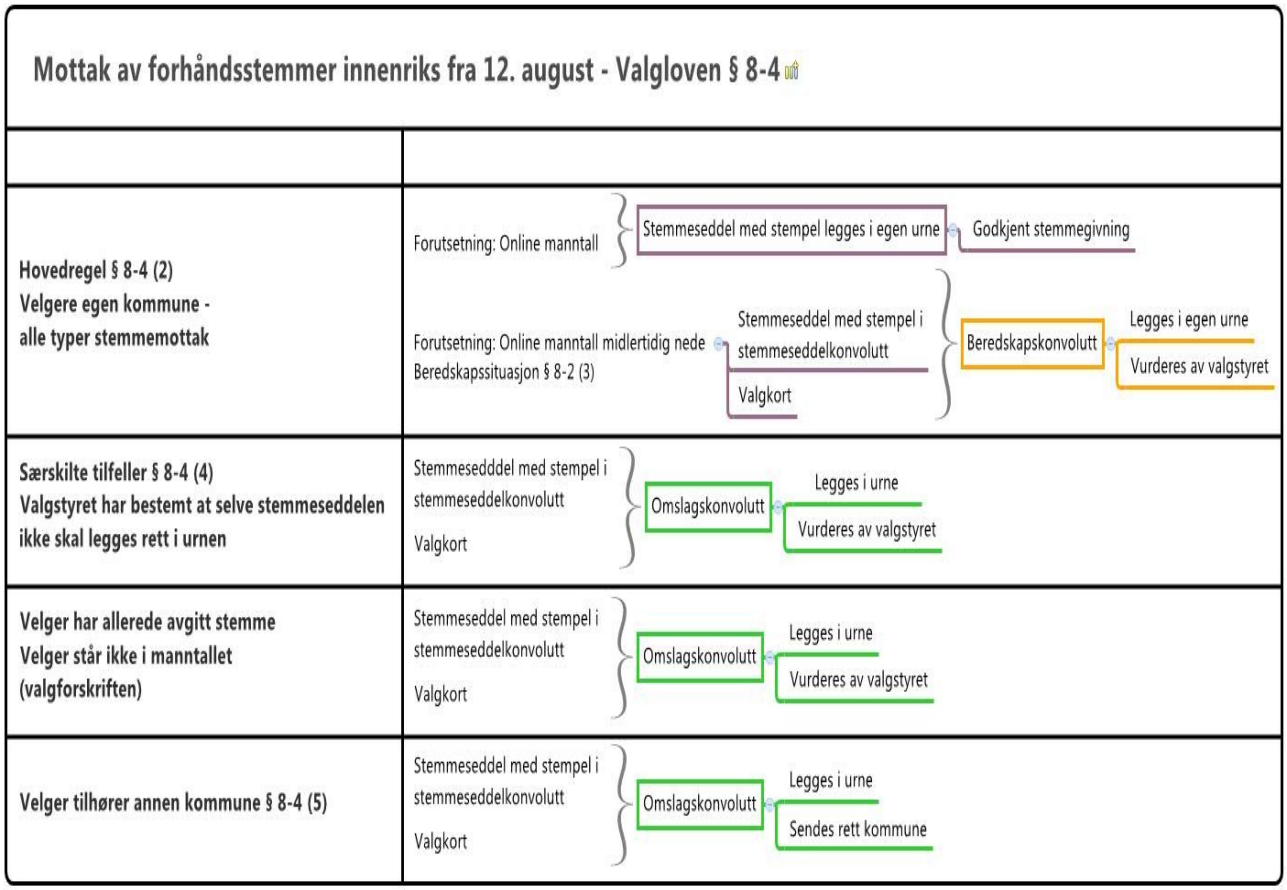

<u>Stempel på stemmeseddelen</u>

For å sikre at velger bare får godkjent én stemme skal *alle stemmesedler stemples* slik ordningen er på valgtinget. Dette gjelder både stemmegivninger som skal rett i urnen og de som skal legges i stemmeseddelkonvolutt. Dette betyr at alle velgere, uavhengig av om stemmen skal legges i urne eller i stemmeseddelkonvolutt, må vises til avlukket først. Når vedkommende deretter kommer til stemmemottaker tas det stilling til hvilken prosedyre som skal benyttes videre.

Ved opptelling skal stemmesedler lagt rett i urne forkastes dersom de ikke har stempel. Eventuelle ustemplede stemmesedler i stemmeseddelkonvolutt skal stemples av valgfunksjonæren når konvolutten åpnes, innholdet kontrolleres og det tas stilling til stemmegivningen. Dette vil være samme prosedyre som følges når stemmesedler i særskilt omslag ved valgtinget ikke er stemplet. Stemmesedler lagt i stemmeseddelkonvolutt skal altså ikke forkastes på grunn av manglende stempel. I disse tilfellene skyldes manglende stempel feil fra stemmemottakeren. Stemmeseddelkonvolutten erstatter stempelet og det er ikke tvil om at stemmeseddelen er gyldig. Bestemmelser om dette vil bli foreslått forskriftsfastsatt.

Valgtingsstemmer og forhåndsstemmer skal telles adskilt. For å hindre sammenblanding mellom forhåndsstemmene og valgtingsstemmene stilles det krav om at stemplene skal være ulike for forhåndsstemmegivningen og valgtingsstemmegivningen. For å sikre hemmelighold kreves det i tillegg at det ikke skal fremgå av stempelet i hvilken kommune stemmen er avgitt. Stempel med kommunevåpen og lignende vil derfor ikke kunne benyttes. Kommunene må selv skaffe slike stempler.

Stemmeseddelkonvolutten skal limes igjen

For å sikre kravet til hemmelighold skal stemmeseddelkonvolutten limes igjen. Konvoluttene vil bli produsert med selvklebende lukking og påtrykt tekst som sier at konvolutten skal limes igjen. Dersom velgeren ikke har limt konvolutten igjen, skal stemmemottakeren gjøre det. Manglende gjenliming av konvolutten har ikke konsekvenser for gyldigheten av stemmeseddelen.

Valgkortet

Dagens valglov påbyr utsending av valgkort. Det er ikke foreslått å endre på dette, men i 2013 skal departementet sørge for utsending av valgkort. I de tilfeller velger ikke skal legge stemmeseddel direkte i urnen skal stemmeseddelkonvolutt benyttes. I disse tilfellene må valgkort følge stemmeseddelkonvolutten. Dersom velgeren ikke har med valgkort skrives det ut et manuelt duplikatvalgkort, eller velgerens valgkort skrives fra EVA.

Departementet understreker at kommunene selv må besvare henvendelser fra velgerne vedrørende manntallet og valgkort. Som nevnt har alle kommuner tilgang til et landsdekkende manntall gjennom EVA.

Urner

Kommunen må bruke egen urne i de tilfeller velger selv legger stemmeseddelen rett i urnen. For å hindre sammenblanding må det også brukes egen urne i de tilfeller det benyttes beredskapskonvolutter. For øvrige stemmegivninger bestemmer kommunene selv om det skal benyttes en eller flere urner. Velgere skal imidlertid selv legge stemmeseddelen i urnen.

Konvolutter

Kommunene må selv skaffe beredskapskonvolutter og omslagskonvolutter. Disse skal ha en størrelse tilpasset stemmeseddelkonvolutten og valgkortet. I tillegg skal konvoluttene ha vindu, slik at informasjon på valgkortet vises gjennom vinduet. For øvrig vil det ikke være krav til bestemt farge på konvoluttene. Det viktigste er at beredskapskonvolutter skiller seg fra omslagskonvolutter. Departementet vil i forskriften fastsette nærmere bestemmelser om dette.

Antallet valgfunksjonærer ved stemmemottak

Tidspunktet for godkjenning av forhåndsstemmegivningen flyttes. Derfor innføres det krav om at det skal være to stemmemottakere til stede. Dette tilsvarer krav på

valgtinget. Valgordningen krever allerede at stemmestyret ved valgtinget skal bestå av minst tre personer, og at det skal være to tilstede når velgeren avgir stemme utenfor valglokalet. Videre skal det være to stemmemottakere på ambulerende forhåndsstemmemottak og institusjonsstemmegivning, og ved godkjenning av forhåndsstemmegivningene. I tillegg til dette er det et generelt krav til etablering av betryggende rutiner for oppbevaring i alle faser av valggjennomføringen. Når tidspunkt for godkjenning flyttes er det derfor nødvendig å innføre krav om at to stemmemottakere skal være tilstede under forhåndsstemmegivningen. Dette for å sikre tilliten til valgordningen, og beskytte valgfunksjonærer mot mistenkeliggjøring.

Måling av nettverkstilgang i valglokaler

De nye reglene for forhåndsstemmegivning stiller krav til pålitelig *nettverkstilgang* i forhåndsstemmelokalene. Kommunene må sikre at lokalene har stabil nettilgang. Departementet anbefaler derfor at kommunene måler hvor god nettverkstilgang det enkelte valglokale har. På denne måten kan en sikre online tilknytning til manntallet gjennom stemmegivningen.

En måte å gjøre dette på er å utplassere kommunikasjonsnoder i lokalene. Dette er små bokser som koples til en fastlinje og to mobilabonnementer. Disse gjør målinger av nettilgangen over tid. Nodene vil fungere både som målenoder før valget og sørge for tilgang til mobilkommunikasjon for avkrysser-pc'ene under valget.

Departementet har inngått en avtale med Simula-senteret om levering av noder til forhåndsstemmelokaler i alle kommuner. Enhetene sikrer pålitelig internettforbindelse i forhåndsstemmelokalene ved å benytte ulike mobilnett i tilfelle fastlinjen "faller ut". Kommunene oppfordres sterkt til å installere disse enhetene i alle forhåndsstemmelokaler for valget i 2013, og i opptellingslokalet i kommunen valgnatten.

Ytterligere informasjon om kommunikasjonsnodene og hvordan de bestilles finnes på valgmedarbeiderportalen.

Departementet legger til grunn at bestemmelsen trer i kraft med virking for valget i 2013, i tråd med forslaget i proposisjonen.

B) Manntall

Statlig ansvar

Som følge av etablering av et nytt statlig eid valgdatasystem foreslås det at staten overtar ansvaret for oppretting av manntallet og bearbeiding av de oppdateringene som kommer fra Skattedirektoratet (SKD). Det vil si at departementet overtar kommunens ansvar for selve opprettelsen av manntallet og for den delen av oppdateringene som gjøres maskinelt. Departementet mottar oppdateringer fra SKD og legger disse inn i EVA. På denne måten har alle kommuner og fylkeskommuner tilgang til et landsdekkende elektronisk manntall. Departementet sørger for at manntallet blir oppdatert. Bakgrunnen for forslaget er at et korrekt og pålitelig manntall er nødvendig

for å sikre prinsipper om allmenn stemmerett, og at statlige myndigheter i sterkere grad bør ha ansvar for etableringen av manntall ved valg.

Det enkelte valgstyre vil ha ansvar for å oppdatere manntallet med **eventuelle** manuelle endringer som **ikke** kommer via oppdateringene fra SKD. Dette gjelder kun innføring av norske statsborgere som har bodd i utlandet i mer enn 10 år og som søker og avgir stemme innen utgangen av valgdagen, samt oppretting av feil etter klage som ikke er en del av oppdateringene som kommer fra SKD. Alle andre endringer i manntallet skjer via automatiske oppdateringer fra SKD.

Gjennom EVA vil det være mulig å produsere manntall på papir som skal brukes i valglokalene på valgdagen, til utlegging av manntallet til offentlig ettersyn og til partier som ber om det. Det er valgstyrets ansvar å sørge for utskrift og kvalitetssikring av manntallene som skal benyttes til avkryssing valgdagen.

Merk spesielt at kommunene på valgdagen må benytte papirmanntall. Det skal ikke krysses av elektronisk i manntallet på valgdagen (med unntak av de 15 kommunene hvor det gjennomføres forsøk med dette ved valget i 2013).

Foreløpig manntall
Utover selve manntallet som benyttes ved valget, har valgmyndighetene behov for manntallsopplysninger for forberedelse av valget. Dette gjelder blant annet for kontroll av listekandidater, underskrifter på listeforslag og til å bestemme eventuelle endringer i kretsinndeling.

Departementets har foreslått at det skal foreligge et foreløpig manntall til disposisjon for valgmyndighetene fra 2. januar i valgåret. Det foreslås også at bruksområdet for det foreløpige manntallet utvides til å omfatte nødvendige forberedelser av valget, som stemmekretsinndelingen, i tillegg til kontroll og behandling av listeforslag. Det foreløpige manntallet skal oppdateres av SKD en gang per måned frem til skjæringsdatoen.

Kommunene vil i år få tilgang til manntallet 2. april 2013.

Frysdato
Det foreslås at manntallet fryses lørdag før valgdagen når den siste overføringen fra SKD er mottatt. Manntallet oppdateres basert på meldinger fra SKD frem til lørdag før valgdagen, dette sikrer et likt manntall for hele landet når valgtinget åpner. Det gjøres unntak for utenlandsboende norske statsborgere som har avgitt forhåndsstemme i rett tid og samtidig søker om innføring i manntallet. Valgstyrene fører disse velgerne inn i manntallet selv. Dette gjelder for forhåndsstemmer med manntallssøknader som mottas frem til og med fristen kl 21.00 på valgdagen.

Utvidet forskriftshjemmel
Når statlig myndighet overtar ansvaret for oppretting og oppdatering av manntallet må forskriftshjemmelen utvides til å omfatte statlig myndighets tilgang til og behandling av manntallsopplysninger. Videre foreslås det at oppdateringsintervaller, inklusive for det foreløpige manntallet, fastsettes i forskrift. Det foreslås i tillegg at det i forskrift fastsettes regler for uttrekk av folkeregisteret basert på stemmevilkårene til bruk for testformål.

C) Egnethet og tilgjengelighet til valglokaler
Departementet har foreslått to endringer på dette området. For det første er det foreslått at valgforskriftens bestemmelser om tilgjengelighet flyttes til valgloven. For det andre er det foreslått at det presiseres i valgloven at stemmegivningen skal foregå i egnet og tilgjengelig valglokale også på valgtinget. Forslagene er kun en presisering av gjeldende rett, og innebærer ingen forandring i kommunenes plikter. Departementet mener at en opprydding i regelverket på dette området vil bidra til at bestemmelsene blir enklere å finne frem i, og vil innebære en større grad av harmonisering av valglovens regler om forhåndsstemmegivning og stemmegivning på valgtinget.

Departementet legger til grunn at bestemmelsen kan tre i kraft med virking for valget i 2013.

Departementet legger til grunn at endringsforslagene i pkt. A-C kan tre i kraft med virkning for valget i 2013.

D) Frist for innlevering av listeforslag (iverksettes fra 2015)
Det er foreslått at tidspunktet for innlevering av listeforslag endres fra midnatt til kl. 12 den 31. mars i valgåret, og at tidspunkt for tilbakekalling av listeforslag endres fra midnatt til kl. 12 den 20. april.

Endringene vedrørende tidspunkt for innlevering og tilbakekalling av listeforslag vil tidligst tre i kraft 1. januar 2014, og dermed først gjøres gjeldende for kommunestyrevalget og fylkestingsvalget i 2015.

E) Endring av valgforskriften § 19
Departementet vedtok 8. februar 2013 endringer i valgforskriften § 19 om krav til utforming av stemmesedler ved stortingsvalg. Endringen er tilgjengelig på valgmedarbeiderportalen og på lovdata. Det tas sikte på at ytterligere forskriftsendringer vil bli vedtatt etter vedtagelse av lovproposisjonen i Stortinget. Disse

sendes kommunene og fylkeskommunene på høring om kort tid.

Med hilsen

Hans Petter F. Gravdahl (e.f.)
avdelingsdirektør

Marianne Riise
fagdirektør

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

KOPI
Fylkesmennene

DET KONGELIGE
KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENT

Kommunene v/valgstyret
Fylkeskommunene v/valgstyret

Deres ref.	Vår ref.	Dato
	12/2749-1	13.11.2012

Stortings- og sametingsvalget 2013 – Om anskaffelse av valgkort, skanning av stemmesedler og løsning for autentisering i EVA

Generelt om bruken av EVA ved valget i 2013
Ved stortingsvalget i 2013 får alle kommuner og fylkeskommuner benytte det valgadministrative datasystemet EVA. EVA er statlig eid, forvaltet og driftet, og erstatter valgsystemer som kommunene og fylkeskommunene tidligere har anskaffet fra private leverandører. EVA kan brukes kostnadsfritt ved valget i 2013.

EVA er et dataverktøy for gjennomføring av valg og består av tre deler; et administrasjonssystem, skanning og system for elektronisk stemmegivning. En mer detaljert redegjørelse for de ulike delene av systemet er tidligere sendt kommunene.

Alle fylkeskommunene og kommunene får benytte administrasjonssystemet i EVA ved valget i 2013. Det er ikke tatt stilling til om systemet for elektronisk stemmegivning skal benyttes. Når det gjelder omfanget av skanning vises det til punkt nedenfor.

Alle kommuner og fylkeskommuner får tilgang til manntallet gjennom EVA.

For å benytte EVA kreves standard pc'er uten spesielle tilpasninger. Alle forhåndsstemmelokaler må ha pc med nettforbindelse. Det er en fordel å ha pc med nettforbindelse i valglokaler på valgdagen, for registrering av resultater fra foreløpig opptelling. For kommuner som deltar i forsøk er det krav om pc'er i alle valglokalene valgdagen.

Postadresse Kontoradresse Saksbehandler
Marianne Riise

http://www.krd.dep.no/ postmottak@krd.dep.no Sentral: 22 24 90 90 Org. nr. 972 417 858

Utfordringer ved neste års valg
Det nye valgadministrative systemet som skal benyttes i 2013 gir nye muligheter under valggjennomføringen, men også noen utfordringer. Departementet er systemeier og skal sørge for at systemet fungerer. Kommunenes og fylkeskommunens ansvar for valggjennomføringen fremgår av valgloven og valgforskriften. Det er ved valget i 2013 ikke gjort endringer i denne ansvarsfordelingen.

Vi står imidlertid foran en særskilt utfordring ved valget i 2013, når samtlige kommuner og fylkeskommuner skal lære seg å bruke et nytt datasystem. Departementet har derfor besluttet at vi vil tilby særskilt bistand på noen områder der ansvaret ligger hos kommunen eller fylkeskommunen. Vi presiserer at denne bistanden ikke er ment å skape presedens for senere valg, men er gjort for å redusere risiko for feil knyttet til implementeringen og bruken av datasystemet ved dette valget.

Departementet vil tilby kommuner og fylkeskommuner ulike rammeavtaler for på den måten å bistå i kvalitetssikringen på ulike områder. Kommuner og fylkeskommuner som ønsker det kan gjøre avrop på rammeavtalene. Vi gjør oppmerksom på at det er frivillig å gjøre seg nytte av rammeavtalene.

Departementet vil inngå følgende rammeavtaler som det kan gjøres avrop på:
- trykking av valgkort (avrop ikke aktuelt)
- løsning for autentisering av valgmedarbeidere i EVA
- enheter som sikrer pålitelig internettforbindelse i forhåndsstemmelokalene
- salg/leie av skannere, installasjon og teknisk brukerstøtte i tilknytning til skanning av stemmesedler

Valgkort
I følge valgloven § 2-3 (3) er det valgstyrets ansvar å sørge for at det blir sendt ut valgkort til alle stemmeberettigede som er innført i manntallet i kommunen og som har bostedsadresse innenriks.

Departementet vil ved valget i 2013 sørge for bestilling, trykking og distribusjon av valgkort på vegne av kommunene. Dette gjør vi ved at vi benytter allerede inngått rammeavtale departementet har på sentralt nivå. Den enkelte kommune vil kun være ansvarlig for å fylle inn data valgkortet skal inneha. Dette gjør kommunene gjennom EVA. Dette innebærer blant annet at det er kommunene som vil ha ansvaret for å legge inn korrekte grunnlagsdata i EVA, slik som adresser og åpningstider på valglokaler. Kostnadene ved trykking og distribusjon vil faktureres kommunene direkte fra trykkeri/distributør.

Krav til valgkortenes innhold fremgår av valgforskriften. Departementet vil foreslå enkelte endringer i denne bestemmelsen. Forslag vil bli sendt på høring.

Ordningen er frivillig. Kommuner som ikke ønsker å benytte sentral trykking, men selv ønsker å sende ut valgkortene, må angi dette under innlegging av grunnlagsdata i EVA, når den tid kommer.

Trykking av stemmesedler

Ved stortingsvalg er det fylkesvalgstyret som sørger for at det blir trykt stemmesedler for alle godkjente valglister i fylket før forhåndsstemmegivningen starter 10. august, jf. valgloven § 7-1.

Produksjon, trykking og distribusjon av stemmesedler vil, som ved tidligere år, være fylkeskommunenes ansvar.

Krav til stemmesedler fremgår av valgforskriften. Departementet vil som varslet i høringsnotat i vår gjøre enkelte endringer i kravene til utforming av stemmesedler. Disse endringene fastsettes om kort tid. Departementet vil også gi en anbefaling til prosess for kvalitetssikring av stemmeseddelproduksjonen.

Departementet tar sikte på å invitere fylkeskommunene til et møte/telefonkonferanse i løpet av kort tid. I møtet vil vi ta opp spørsmål knyttet til både skanning og trykking av stemmesedler.

Departementet oppfordrer fylkeskommunene til å samarbeide om anskaffelse av stemmesedler, med formål å begrense antall trykkerier som trykker stemmesedler i 2013.

Skanning av stemmesedler

Departementet anbefaler at det etableres skanningssenter rundt om i landet der forholdene ligger til rette for det. Departementet kommer tilbake med mer informasjon om dette senere.

Departementet har besluttet at alle fylkeskommunene skal få tilbud om å skanne stemmesedler ved valget i 2013.

For å redusere risiko ved valggjennomføringen er det påkrevet å begrense antallet kommuner som får tilbud om å benytte skannermodulen i EVA ved valget i 2013. Departementet viser til at kommunene ved stortingsvalg ikke skal registrere rettelser på stemmesedler. Dette skjer først under kontrolltellingen i fylkeskommunen. Etter vår vurdering vil derfor manuell telling kunne håndteres på en hensiktsmessig måte av mange kommuner. Etablering av godt fungerende skanningsrutiner er arbeidskrevende.

Departementet vil i 2013 tilby skannerprogramvaren til kommuner med flere enn 15.000 stemmeberettigede i manntallet per 1. januar 2013. Dersom kommuner med færre enn 15.000 stemmeberettigede ønsker å skanne stemmesedler i 2013, må de inngå i et samarbeid om skannsenter, enten med en fylkeskommune eller med en kommune med

mer enn 15.000 stemmeberettigede. Departementet anbefaler likevel ikke kommuner som har færre enn 10.000 stemmeberettigede å skanne.

De kommunene som deltok i forsøk med EVA og internettstemmegivning i 2011 vil få benytte skannerløsningen. Dette er viktig for å samle nyttige erfaringer over noe tid.

Kommuner og fylkeskommuner som skal skanne i 2013 må selv håndtere anskaffelsen av skannerutstyr (se punkt under). Selve skannerprogramvaren er en modul i EVA, og tilbys kostnadsfritt fra KRD.

Departementets målsetting er å kunne tilby alle kommuner som ønsker det maskinell telling ved lokalvalget i 2015.

Utstyr og tjenester ved skanning av stemmesedler

KRD er i gang med å etablere en rammeavtale som kommuner og fylkeskommuner kan gjøre avrop på. Rammeavtalen omhandler tjenester knyttet til installasjon og teknisk brukerstøtte, samt salg og utleie av skannere til bruk i lokaler hvor det skal skannes. Gjennom anskaffelsen av rammeavtalen vil KRD kvalitetssikre at skannerne som tilbys fungerer mot EVA, samt stille krav til at leverandørene har god kjennskap til skannerprogramvaren.

Når fylkeskommuner og kommuner som skal skanne stemmesedler i 2013 gjør avrop ved minikonkurranse mot denne rammeavtalen, etableres det et kontraktsforhold direkte mellom tilbyder og kommune/fylkeskommune.

Rammeavtalen på skanningsutstyr- og tjenester er planlagt inngått medio februar 2013.

Løsning for pålogging i EVA

For å bruke EVA, må valgmedarbeidere i kommunen logge seg på gjennom ID-porten, som er en påloggingsportal for ulike offentlige tjenester. MinID, som er gratis for alle borgere, er en av mekanismene i ID-porten og kan brukes til pålogging. Man kan også bruke autentiseringsløsninger fra de private leverandørene Buypass, Commfides og sannsynligvis også BankID.

Alle kommuner og fylkeskommuner som skal skanne, skal signere skannerresultatet digitalt. Til denne funksjonen er det nødvendig å bruke enten Buypass eller Commfides. Utover denne funksjonen, kan kommunene og fylkeskommunene selv bestemme i hvilket omfang de ønsker å bestille Buypass eller Commfides løsninger til valgmedarbeiderne.

Departementet vil, på vegne av alle kommuner og fylkeskommuner, inngå en avtale med enten Buypass eller Commfides. Kommuner og fylkeskommuner kan bestille direkte fra den leverandøren departementet har inngått avtale med. Departementet kommer senere tilbake med orientering om bestillingsprosedyrene.

Måling av nettverkstilgang i valglokaler
Som varslet i høringsnotat i vår ble det foreslått en endring i valgloven der forhåndsstemmer ved fra stortingsvalget i 2013 legges direkte i urnen av velger. Stemmeseddelkonvolutt skal normalt ikke brukes. Dette medfører at stemmegivningen godkjennes ved avkryssing i manntallet når stemmen avgis, og ikke under en senere prøving. Kommunen må derfor ha tilgjengelig online tilknytning til manntallet i alle forhåndsstemmelokaler. Ordningen blir beskrevet mer utførlig i lovproposisjon som planlegges fremlagt nå i høst.

Denne ordningen stiller nye krav til pålitelig nettverkstilgang i forhåndsstemmelokalene. Det er derfor nødvendig å måle hvor god nettverkstilgang det enkelte valglokale har. På denne måten kan en sikre online tilknytning til manntallet gjennom stemmegivningen. Dette kan gjøres ved å utplassere kommunikasjonsnoder i lokalene. Dette er små bokser som koples til en fastlinje og to mobilabonnementer. Disse gjør målinger av nettilgangen over tid. På bakgrunn av denne målingen vil det eventuelt etableres nødvendig ekstra kommunikasjon via andre mobilnett. Nodene vil fungere både som målenoder før valget og sørge for tilgang til mobilkommunikasjon for avkrysser-pc'ene under valget.

Departementet har inngått en avtale med Simula-senteret om levering av noder til forhåndsstemmelokaler i alle kommuner. Enhetene sikrer pålitelig internettforbindelse i forhåndsstemmelokalene ved å benytte ulike mobilnett i tilfelle fastlinjen "faller ut". Kommunene oppfordres sterkt til å installere disse enhetene i alle forhåndsstemmelokaler for valget i 2013, og å flytte dem til opptellingslokalet i kommunen valgnatten. Kostnaden er estimert til kr 3000-3500 per enhet, og departementet vil dekke halvparten av dette. Departementet kommer tilbake med mer informasjon om kommunikasjonsnodene og rutiner for bestilling.

Ny valgmedarbeiderportal
Departementet vil om kort tid ta i bruk en ny valgmedarbeiderportal. Lansering blir meldt alle kommuner og fylkeskommuner.

Informasjon og detaljerte beskrivelser om rammeavtalene vil forløpende bli publisert på valgmedarbeiderportalen https://valgmedarbeider.valg.no

Med hilsen

Erik Kjeldstadli (e.f.)
ekspedisjonssjef

Marianne Riise
fung. avdelingsdirektør

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.

Adresseliste

Kommunene

Akershus fylkeskommune	Postboks 1200 Sentrum	0107	OSLO
Aust-Agder fylkeskommune	Serviceboks 606	4809	ARENDAL
Buskerud fylkeskommune	Fylkeshuset	3020	DRAMMEN
Finnmark fylkeskommune	Fylkeshuset	9815	VADSØ
Hedmark fylkeskommune	Fylkeshuset	2325	HAMAR
Hordaland fylkeskommune	Postboks 7900	5020	BERGEN
Møre og Romsdal fylkeskommune	Fylkeshuset	6404	MOLDE
Nordland fylkeskommune	Fylkeshuset	8048	BODØ
Nord-Trøndelag fylkeskommune	Fylkets Hus	7735	STEINKJER
Oppland fylkeskommune	Serviceboks	2626	LILLEHAMMER
Oslo fylkeskommune	Oslo kommune	0037	OSLO
Rogaland fylkeskommune	Postboks 130	4001	STAVANGER
Sogn og Fjordane fylkeskommune	Fylkeshuset	6863	LEIKANGER
Sør-Trøndelag fylkeskommune	Postuttak	7004	TRONDHEIM
Telemark fylkeskommune	Fylkeshuset	3706	SKIEN
Troms fylkeskommune	Postboks 6600	9296	TROMSØ
Vest-Agder fylkeskommune	Postboks 517 Lund	4605	KRISTIANSAND S
Vestfold fylkeskommune	Svend Foyns gt. 9	3126	TØNSBERG
Østfold fylkeskommune	Postboks 220	1702	SARPSBORG

Frode Gundersen

Fra: Waar Monsen [waar@frantz.no]
Sendt: 25. februar 2013 23:09
Til: Frode Gundersen
Emne: Valg 2013

Oppfølgingsflagg: Følg opp
Status for flagg: Flagget

Tana kommune
Frode Gundersen

Frantz as
Moloveien 8
Postboks 365
8001 Bodø

Bodø, 25. februar 2013

Viser til tidligere korrespondanse vedr. vårt tilbud om å hjelpe dere med valgannonsene som skal inn i avisene nå før valget. Vi har ved de siste valgene hjulpet kommuner med å lage **regionsvise fellesannonser** for hver av de lovpålagte valgannonsene.

Innrykksplan
Nå har vi klar innrykksplanen og bestillingsfristene for alle de 5 lovpålagte valgannonsene før valget i høst.

Disse er som følger:

- **Tidligstemmegivning**
  Bestillingsfrist: 7. juni Innrykk: 27. juni
- **Står du i manntallet**
  Bestillingsfrist: 1. juli Innrykk: 11. juli
- **Forhåndsstemmegivning**
  Bestillingsfrist: 1. juli Innrykk: 8. august
- **Stemme hjemme?**
  Bestillingsfrist: 1. juli Innrykk: 29. august
- **Her kan du stemme**
  Bestillingsfrist: 1. juli Innrykk: 5. september

I tillegg har vi klar fellestekstene for de forskjellige annonsene, slik at dere kun behøver å sende oss den kommunespesifikke informasjonen.

Dersom der skulle ønske å annonsere andre tekster i forbindelse med valget, som ikke nødvendigvis er lovpålagte, kan vi lage klar tekster også til disse. Eksempler på slik annonsering, kan være annonser vedr. e-valg, stemmerett for 16- åringer , valgkort oa.

Tilgang til tjenesten
Vi er kommet så langt nå at vi sender ut tilganger til Valgannonseportalen til de av dere som var ned sist valg og nye kommuner. Dersom dere har spørsmål i forhold til innloggingen og bruken av portalen, send mail til waar@frantz.no, eller ringe oss på telefon 75 50 49 10.

Nettadressen til portalen er:
www.valgannonser.no
(www.valgannonse.no fungerer også)

Brukerna
Passord:

Med vennlig hilsen

Wår Monsen
Frantz as

Telefon: 75 50 49 10
Mobil: 908 53 368
E-post: waar@frantz.no
Web: www.frantz.no

OBS! Nye bestillinger sendes til e-postadressen: post@frantz.no

---

This email has been scanned by the Symantec Email Security.cloud service.
For more information please visit http://www.symanteccloud.com

---

DET KONGELIGE FORNYINGS-,
ADMINISTRASJONS- OG KIRKEDEPARTEMENT

Rundskriv

Kommunene
Fylkeskommunene
Fylkesmennene
De politiske partier
Samepolitiske organisasjoner

Nr.	Vår referanse	Dato
P-3/2013	2012001988 -	18.03.2013

Rundskriv om endring i forskrift om valg til Sametinget – Om underretning til velgere som bare kan avgi forhåndsstemme til sametingsvalget

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet har fastsatt nytt annet ledd i § 39 a i forskrift 19. desember 2008 nr. 1480 om valg til Sametinget. Endringen ble kunngjort og trådte i kraft 19. desember 2012.

I forskriften § 39 a er det i nytt annet ledd inntatt en bestemmelse om at samevalgstyret i kommuner med færre enn 30 manntallsførte, før forhåndsstemmegivningen starter, skal underrette velgerne om at de bare kan stemme til sametingsvalget i perioden for forhåndstemmegivningen. Underretningen skal være skriftlig og skal kun innholde opplysninger om hjemmelen for at velgeren bare kan stemme på forhånd, hvilken kommune velgeren er manntallsført i, perioden for forhåndsstemmegivningen, på hvilke steder det mottas forhåndsstemmer i kommunen, muligheten for å avgi stemme på forhånd i andre kommuner og adgangen til å stemme fra utlandet, på Svalbard og Jan Mayen.

Forskrift 19. desember 2008 nr. 1480 om valg til Sametinget finnes på www.lovdata.no. Dette rundskrivet i norsk og samisk versjon finnes på Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementets nettsider www.regjeringen.no/fad og Sametingets nettsider www.samediggi.no.

Bakgrunn

Ifølge sameloven § 2-3 tredje ledd kan velgere som er innført i Sametingets valgmanntall i kommuner med færre enn 30 manntallsførte, kun avgi forhåndsstemme ved sametingsvalget. Ved avgjørelsen om hvilke kommuner ordningen gjelder for, skal

Postboks 8004 Dep, 0030 Oslo
Telefon 22 24 90 90 Telefaks 22 24 95 38

Sametingets valgmanntall pr. 30. juni i det år det sist ble avholdt kommunestyre- og fylkestingsvalg legges til grunn, jf. forskrift 19. desember 2008 nr. 1480 om valg til Sametinget § 39 a første ledd.

Samisk valgforskningsprogram (2008–2011) har for sametingsvalget i 2009 dokumentert en betydelig nedgang i valgdeltakelsen i de valgkretsene som har stor andel av kommuner hvor det bare kunne forhåndsstemmes. Det konkluderes med at en sannsynlig medvirkende årsak til nedgangen var at velgere oppdaget for sent at de bare kunne forhåndsstemme. Forskriften § 39 a nytt annet ledd har til hensikt å øke valgdeltakelsen i kommuner hvor velgerne bare kan stemme på forhånd.

Det kom fram i høringsrunden at de økonomiske og administrative konsekvensene er ubetydelige for de kommunene dette gjelder.

Endring i forskrift 19. desember 2008 nr. 1480 om valg til Sametinget

§ 39 a nytt annet ledd lyder:

(2) I kommuner med færre enn 30 manntallsførte, jf. første ledd annet punktum, skal samevalgstyret før forhåndsstemmegivningen starter underrette velgerne om at de bare kan stemme til sametingsvalget i perioden for forhåndsstemmegivningen. Underretningen skal være skriftlig og skal bare inneholde opplysninger om

a) hjemmelen for at velgeren kun kan stemme på forhånd,

b) i hvilken kommune velgeren er manntallsført,

c) perioden for forhåndsstemmegivningen,

d) på hvilke steder det mottas forhåndsstemmer i kommunen,

e) muligheten for å avgi stemme på forhånd i andre kommuner, og

f) adgangen til å stemme fra utlandet, på Svalbard og Jan Mayen.

Med hilsen

Kristin Ryan

Kristin Ryan
avdelingsdirektør

Eirik Larsen

Eirik Larsen
rådgiver

Kopi: Sametinget
Kommunal- og regionaldepartementet